

Bielecka, Irena

Funkcjonowanie systemu funduszu efektów wdrożeniowych w przemyśle rafineryjnym i petrochemicznym

---

Notatki Płockie 26/2-107, 46-50

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Funkcjonowanie systemu funduszu efektów wdrożeniowych w przemyśle rafineryjnym i petrochemicznym

Podstawową przesłanką powołania instytucji funduszu efektów wdrożeniowych było stworzenie systemu stymulacyjnego oddziaływania na placówki badawcze i jednostki gospodarcze w celu podejmowania i sprawnego wdrażania wyników prac badawczo-rozwojowych. Fundusz efektów wdrożeniowych został utworzony przede wszystkim w celu zwiększenia chłonności sfery produkcji na nowe rozwiązania techniczne poprzez materialne zainteresowanie pracowników przedsiębiorstw. Wzmoczeniu tej chłonności miało dopomóc równoległe stosowanie bodźców zainteresowania materialnego dla twórców nowych rozwiązań badawczych, poprzez system partycypacji jednostek naukowo-badawczych w efektach powstałych z tytułu wdrożeń, by zwiększyć użyteczność i efektywność badań oraz skrócić cykle badawczo-wdrożeniowe. Te zasady współpracy jednostek naukowo-badawczych z przemysłem miały więc na celu stworzenie warunków dla maksymalnego dostosowania działalności jednostek badawczych do potrzeb gospodarki narodowej oraz do przełamania najbardziej newralgicznego punktu cyklu badawczo-wdrożeniowego związanego z realizacją wyników badań.

Po raz pierwszy instytucję funduszu efektów wdrożeniowych wprowadzono 1.01.1970 roku w trzech placówkach (tj. Instytucie Ciężkiej Syntezy Organicznej w Błachowni Śląskiej, Przemysłowym Instytucie Automatyki i Pomiarów w Warszawie i Instytucie Metali Nieżelaznych w Gliwicach) w formie eksperymentu, którego ogólne zasady określone zostały w zarządzeniu nr 118 Prezesa Rady Ministrów z dnia 27.12.1979¹⁾. Nie czekając na wyniki eksperymentów (ustalono, że miały one trwać do końca 1975 r.) prowadzono prace nad szerszym zastosowaniem instytucji funduszu efektów wdrożeniowych. Uchwała nr 53 Rady Ministrów z dnia 27.04.1970²⁾ dopuszcza możliwość stosowania systemu FEW w tych jednostkach badawczych działających według zasad rozrachunku gospodarczego, które na wniosek właściwego ministra otrzymały upoważnienie Przewodniczącego KNiT na tworzenie takiego funduszu. Następnie zgodnie z postanowieniami uchwały nr 21 Rady Ministrów z dnia 27.01.1972 r.³⁾ fundusz efektów wdrożeniowych mogły tworzyć wszystkie jednostki badawcze działające według zasad rozrachunku gospodarczego. Wreszcie postanowienia uchwały Rady Ministrów nr 289 z dnia 21.12.1973 r.⁴⁾ spowodowały dalsze upowszechnienie stosowania funduszu efektów

wdrożeniowych — praktycznie na wszystkie jednostki wyodrębnionego zaplecza badawczego i szkoły wyższe. Spod przepisów uchwały tej wyłączone zostały tylko te jednostki badawcze, które za zgodą MNSzWiT i Ministra Finansów prowadzą gospodarkę finansową w formie jednostek budżetowych, czyli rozszerzony został — w porównaniu do wymienionej uchwały RM nr 21 — podmiotowy zakres stosowania funduszu efektów wdrożeniowych.

Kolejną modyfikację systemu funduszu efektów wdrożeniowych wprowadzono wytycznymi Ministrów: Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Finansów oraz Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 6.08.1975 r. w sprawie zapewnienia prawidłowego stosowania zasad tworzenia funduszu efektów wdrożeniowych i funduszu nagród wdrożeniowych oraz wypłaty nagród z tych funduszy.

Tak więc w okresie 5 lat stosowania systemu funduszu efektów wdrożeniowych obowiązujące przepisy prawne dotyczące tego funduszu modyfikowane były czterokrotnie.

Podkreślić należy, że charakterystyczną tendencją było stałe zmniejszanie funduszu efektów wdrożeniowych poprzez skracanie okresu dokonywanych odpisów i zmniejszenie procentowych stawek tego odpisu. Jak wpływało to na kształtowanie się wielkości funduszu efektów wdrożeniowych w przemyśle rafineryjnym i petrochemicznym obrazuje przykładowe wyliczenie przedstawione w tablicy 2. Z zawartych w niej danych wynika, że fundusz efektów wdrożeniowych wyliczony za to samo przedsięwzięcie techniczne, przy założeniu tej samej wielkości uzyskiwanych efektów ekonomicznych wyniósłby na podstawie:

— zarządzenia nr 120 Prezesa RM	— 1.620 tys. zł
— uchwały RM nr 21 i 289	— 710 tys. zł
— wytycznych 3 Ministrów	— 334 tys. zł

W porównaniu do zarządzenia nr 120 Prezesa RM nastąpiło więc zmniejszenie odpisów FEW o około 80%. Znacznego zmniejszenia wysokości tych kwót dokonało wydane — na podstawie wytycznych 3 Ministrów z dnia 6.08.1975 r. — zarządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 10.11.1975 r.⁵⁾. Z tablicy wynika, iż zmniejszenie to wynosi w stosunku do uchwały nr 289 ponad 50%.

Podobny trend wykazywały ogólne rozmiary efektów ekonomicznych uzyskiwane w poszczególnych latach w analizowanej branży, co ilustruje tablica 1.

Tablica nr 1:

Wyszczególnienie	Rozmiary ustalonych efektów ekonomicznych w latach:								
	Lata	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Efekty: rok 1973 = 100%	100	207	57	35	30	34	44	50	

Dynamika ogólnych rozmiarów efektów ekonomicznych stanowiących podstawę odpisów na FEW w MZRIp „Petrochemia” w latach 1973—1980.

Źródło:

Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w przedsiębiorstwie.

W oparciu o wyniki uzyskane w analizowanej branży można stwierdzić, że w analogiczny sposób kształtuje się dynamika ilości dokonanych w poszczególnych latach wdrożeń wyników prac badawczych.

Zmniejszenie w roku 1975 zarówno ogólnych rozmiarów efektów ekonomicznych, jak i ilości wdrożonych przedsięwzięć technicznych jest wynikiem — oprócz skracania okresu dokonywanych odpisów i zmniejszania procentowych stawek tych odpisów — wprowadzenia między innymi: obowiązku zatwierdzania umów o tworzeniu FEW przez jednostkę nadrzędną oraz szeregu warunków, które muszą być spełnione, aby umowa o tworzeniu tego funduszu mogła zostać zawarta.

Jednocześnie ze zmniejszeniem FEW nastąpiło zmniejszenie kwot przeznaczonych na nagrody oraz zawężenie stymulacyjnej roli funduszu efektów wdrożeniowych tylko do autorów i osób z nimi bezpośrednio współpracujących. FEW przestał bowiem zasilać takie fundusze jednostek badawczych jak:

- fundusz premiowy,
- fundusz socjalny i mieszkaniowy.

Tak więc w stosunku do założeń eksperymentu zrezygnowano z bezpośredniego uzależnienia korzyści materialnych wszystkich pracowników jednostki badawczej od efektów wdrożonych prac badawczych. Wprawdzie kolejne zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego (wydane na podstawie wymienionych uchwał RM nr 21 i 289 oraz wytycznych z dnia 6.08.1975 r.) dopuszczały z kwot przeznaczonych na nagrody dla autorów i współautorów rozwiązań oraz osób uczestniczących we wdrożeniu

Tablica 2

Przykładowe wyliczenie wysokości FEW i jego podział przy założeniu tej samej wielkości efektów ekonomicznych uzyskanych w wyniku wdrożenia

	Zasady eksperymentu	Uchwała RM nr 21 i 289	Wytyczne z dn. 6.08.1975 r.
1 Kwota funduszu efektów wdrożeniowych	1.620	710	334

2 Nagrody dla pracowników jednostek badawczych	163,5	238	117
3 Nagrody dla pracowników jednostki wdrażającej	163,5	235	100
4 Kwoty przeznaczone na fundusz premiowy jednostki badawczej	807	×	×
5 Fundusz socjalny i mieszkaniowy	324	×	×
6 Fundusz rezerwowy	162	237	117

Uwagi:

- 1) Wyliczenie wysokości FEW i jego podział dokonane zostały w oparciu o:
  - zarządzenie nr 120 Prezesa RM z dnia 27.12.1969 r. w sprawie wprowadzenia eksperymentalnych zasad współpracy ICSO z przedsiębiorstwami,
  - zarządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego wydane na podstawie uchwał RM nr 21 i 289 oraz wytycznych trzech Ministrów.
- 2) W założeniu przyjęto że wdrożone przedsięwzięcie daje w kolejnych latach następujące efekty: pierwszy rok — 1.800 tys. zł, drugi — 2.200 tys. zł, trzeci — 2.200 tys. zł, czwarty — 2.000 tys. zł.

wydzielić określony procent z przeznaczeniem na wypłatę nagród dla pracowników, którzy bezpośrednio przyczynili się do uzyskania efektów, jednakże wysokość tego udziału oraz indywidualnych nagród stopniowo ograniczono. O ile wspomniane już wcześniej zarządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego z dn. 29 czerwca 1974 r. postanawiało, iż dyrektor jednostki badawczej może przyznać do 20% ogólnej kwoty nagród dla pracowników pośrednio uczestniczących w realizacji prac badawczo-wdrożeniowych, o tyle wydane na podstawie wytycznych z dn. 6.08.1975 r. zarządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 10 listopada 1975 r. dopuszcza już tylko 10% ogólnej kwoty FEW przeznaczyć na nagrody dla pracowników pośrednio uczestniczących, którzy powinni się legitymować istotnym wpływem na terminowość, jakość i efekty wdrożonego opracowania, przy czym wysokość nagród dla tych pracowników nie może przekroczyć w ciągu roku ich 3-miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego. Z wydzielonej części nagród nie mogą być nagradzani kierownicy jednostek organizacyjnych, ich zastępcy oraz główni księgowi.

Przedstawiona ewolucja podstawowych elementów zasad funkcjonowania FEW spowodowała, że obecna konstrukcja tego systemu w istotny sposób odbiega od założeń przyjętych w eksperymentcie. Zasadnicze różnice w poszczególnych elementach zasad funkcjonowania obydwu systemów FEW zostały przedstawione w tablicy 3. Podkreślić przy tym należy, iż na

zmniejszenie funduszu efektów wdrożeniowych, w stosunku do założeń eksperymentu, w prze-myśle rafineryjnym i petrochemicznym znacz-ny wpływ miał — oprócz zmniejszenia procen-towych stawek odpisu na ten fundusz i skróce-nia okresów dokonywania odpisów — sposób liczenia efektu wdrożenia. Z tablicy 3 wynika bowiem, iż w założeniach, na podstawie któ-rych tworzono system, podstawę do ustalania

efektów wdrożenia stanowiły ceny dewizowe, natomiast aktualnie przyjmuje się — ceny rea-lizacji, tj. przed wszystkim krajowe ceny zby-tu. Ponieważ ceny dewizowe produktów rafi-neryjnych i petrochemicznych są zdecydowanie wyższe od cen zbytu, przeto ich wpływ na roz-miary ustalanych efektów ekonomicznych wdro-żeń stanowiących podstawę odpisu na FEW jest znaczny.

Zestawienie wybranych elementów systemu FEW według zasad określonych dla eksperymentu ICSO oraz kolejnych zarządzeń Ministra Przemysłu Chemicznego wydanych na podstawie uchwał RM nr 21 i 289 oraz wytycznych z dnia 6.08.1975 roku

Tablica 3

Lp.	Elementy zasad funkcjonowania FEW	Zasady eksperymentu	Uchwała nr 21	Uchwała nr 289	Model obecny
1	Sposób liczenia efektu wdrożenia	różnica pomię-dzy ceną dewizową a kosztem produkcji	różnica pomię-dzy ceną zbytu a kosztem pro-dukcji	różnica pomię-dzy ceną reali-zacji a kosztem produkcji	różnica pomię-dzy ceną reali-zacji a kosztem produkcji
2	Maksymalne stawki od-pisów dla pierwszego ro-ku obrachunkowego: — w zakresie wdrożeń nowych wyrobów, — w zakresie pozostałych tytułów wdrożeń	30% 30%	5% 15%	5% 15%	5% 10%
3	Okres naliczania FEW	4 lata	3 lata	3 lata	2 i 1 rok
4	Wysokość nagród indy-widualnych	nieograniczona	nieograniczona	150 tys. zł (po-wyżej — wyma-gana akceptacja ministra	100 tys. zł (po-wyżej — wyma-gana akceptacja ministra
5	Udział jednostek wdraża-jących w podziale FEW	15%	1/3	stosownie do za-wartych umów	30%
6	Wpłaty na fundusz pre-moiwy jednostki badaw-czej (% dzielonego FEW)	40%	×	×	×
7	Wpłaty na fundusz so-cjalny (% dzielonego FEW)	25% (lecz nie więcej niż 5% funduszu płac)	×	×	×

Należy wreszcie dodać, że praktycznie w ana-lizowanej branży, fundusz efektów wdrożeni-owych w dość licznych przypadkach uległ znacz-nie większemu obniżeniu, niż by to wynikało z zamieszczonych tablic. W rzeczywistości bo-wiem w Zjednoczeniu Przemysłu Rafineryjne-go i Petrochemicznego podstawę do ustalania efektów ekonomicznych wdrożeń nie stanowi faktyczna cena realizacji, lecz cena dodatkowo skalkulowana w oparciu o obowiązującą w bran-ży kosztowną formułę ustalania cen.

Ceny dodatkowo skalkulowane w oparciu o branżowe kryteria zawierają przeciętny nar-zut zysku osiągany w Zjednoczeniu jako ca-

łości w stosunku do kosztów przerobu. Tym-czasem zyskowość przedsiębiorstw wchodzą-cych w skład Zjednoczenia jest bardzo zróżni-cowana, przy czym zdecydowanie najwyższą wy-kazują przedsiębiorstwa rafineryjne i petroche-miczne. W tej sytuacji zastosowanie w rachun-ku efektów odmiennego układu cen (cen dodat-kowo skalkulowanych w oparciu o branżową formułę) prowadzi do obniżenia podstawy nali-czania funduszu efektów wdrożeniowych.

Analiza częstych zmian wprowadzanych do systemu FEW pozwala stwierdzić, iż nie sprzyjały one popularyzacji jego zasad i pod-ważały zaufanie do kolejno przyjmowanych

rozwiązań systemowych. Ciągłe modyfikacje umów, wprowadzanie aneksów, przyjmowanie nowych sposobów ustalania efektów — uciążliwe zarówno dla jednostek wdrażających, jak i badawczych — tworzyły atmosferę nieufności, tymczasowości i asekuracji wśród kontrahentów umów wdrożeniowych, co na pewno nie sprzyjało aktywizacji działalności wdrożeniowej.

Kilkuletni okres stosowania funduszu efektów wdrożeniowych pozwala przeprowadzić ocenę siły stymulacyjnego oddziaływania tego funduszu w podejmowaniu i wdrażaniu innowacji w przemyśle. Opinie na temat skuteczności działania FEW są podzielone, niemniej jednak dadzą się sprowadzić do następujących stwierdzeń:

1. Doświadczenia kilku lat funkcjonowania FEW pozwalają na jego pozytywną ocenę, niezależnie od występujących trudności i nieprawidłowości⁵⁾.
2. FEW oddziałuje w sposób zróżnicowany na oba zainteresowane środowiska; silniej oddziałuje na jednostki badawcze, natomiast w przedsiębiorstwach stanowi on marginalny składnik całego systemu motywacyjnego⁶⁾.
3. FEW — jak dotychczas — nie odegrał znaczącej roli bodźcowej we wdrażaniu wyników prac badawczo-rozwojowych⁷⁾.

Stosowany w przemyśle rafineryjnym i petrochemicznym system funduszu efektów wdrożeniowych wykazał — jak zresztą i w innych gałęziach przemysłu — swoje zalety, ale równocześnie ujawniał też swoje wady i niedociągnięcia.

Do niewątpliwie pozytywnych wyników jego działania zaliczyć trzeba w pierwszym rzędzie:

- koncentrację prac badawczych i rozwojowych na zagadnieniach efektywnych z punktu widzenia ekonomicznego;
- skracanie cykli badawczo-wdrożeniowych, szczególnie na etapie prac wdrożeniowych;
- zwiększenie zapotrzebowania przemysłu na innowacje techniczne.

Koncentracja prac badawczych i rozwojowych na tematyce potencjalnie efektywnej ekonomicznie i szybko rentującej się ma — mimo swego pozytywnego aspektu — charakter kontrowersyjny. Powoduje to odchodzenie od tematów perspektywicznych, poznawczych, wymagających długich i docieklivych badań oraz od tych wszystkich prac, które nie rokują w najbliższej przyszłości szybkich korzyści finansowych. Utrzymanie takiego trendu (dodatkowo wzmacnianego kolejnymi modyfikacjami funduszu) musi prowadzić do zubożenia tematyki badawczej i powierzchowności wdrażanych rozwiązań.

Skuteczność i efektywność funkcjonowania funduszu efektów wdrożeniowych pomniejszają także jeszcze inne zjawiska, które trudno uznać za korzystne lub w pełni rozwiązane. Przeprowadzone badania wykazały, że zwiększenie chłonności przemysłu na innowacje ma swoje źródło w stymulacyjnej funkcji efektów wdro-

żeniowych natomiast nie wynika z przeobrażeń w systemach planowania i zarządzania w jednostkach gospodarki uspołecznionej, które powodowałyby ekonomiczne zapotrzebowanie na postęp naukowo-techniczny jako czynnik poprawiający efektywność gospodarowania. Wydaje się, iż zainteresowanie materialne poszczególnych pracowników w kierunku wzrostu wdrażania wyników prac badawczo-rozwojowych, ze względu na ograniczony zasięg działania, powinien mieć charakter wyłącznie pomocniczy, wspomagający zasadniczy element stymulacji określony przez ogólne zasady ekonomiczno-finansowe, ale nie zastępujący go. Tymczasem w odniesieniu do całej gospodarki narodowej udział jednostek wdrażających w podziale FEW wynosił 35% i był znacznie wyższy od kwot przeznaczonych na nagrody w jednostkach badawczych.

Jak podaje S. Madej kwoty przekazywane na nagrody dla pracowników jednostek wdrażających były przeciętnie wyższe o 40% od kwot, jakie przeznaczała na nagrody jednostka badawcza. Z materiałów resortowych wynika, że w wielu przypadkach udział jednostek wdrażających w podziale FEW był większy i wynosił 50%, 60%, a nawet 70%⁸⁾. Zwiększanie udziału przedsiębiorstw w podziale FEW należy uznać za nieuzasadnione, gdyż prowadzi do wytworzenia sytuacji, w której byłyby one nagradzane podwójnie, tzn. raz z FEW, drugi raz przez inne fundusze związane z kształtowaniem się wskaźników produkcji.

Według S. Madeja przyczyną zapewnienia jednostce wdrażającej wysokiego udziału w podziale FEW należy szukać między innymi⁹⁾:

- w „szantażu” jednostek wdrażających, polegającym na uzależnieniu zawarcia umowy o tworzeniu FEW od przyznania większego udziału w naliczonym funduszu,
- we wdrażaniu prac, w opracowaniu których udział jednostki badawczej był niewielki, jak również prac nie wymagających angażowania jednostki badawczej w formie pomocy autorskiej przy wdrażaniu. Miały również miejsce wypadki tylko firmowania przez jednostkę badawczą prac, które powstały w zapleczu zakładowym jednostki wdrażającej.

Możliwość wystąpienia wymienionych wyżej czynników wiąże się z faktem, iż w szeregu kwestiach system FEW nie został w pełni dopracowany. Obok systemu FEW funkcjonuje system nagradzania za postęp techniczny oparty na przepisach prawa wynalazczego, które obejmują również zasady obliczania efektów ekonomicznych¹⁰⁾. Te dwa układy zasad obliczania efektów ekonomicznych (w zakresie funduszu efektów wdrożeniowych i „prawa wynalazczego”) różnią się w sposób istotny zarówno pod względem podstawowych i niektórych szczegółowych założeń metodologicznych, jak i zasięgu oddziaływania. Właściwie trudno dociec, dlaczego istnieją dwie odmienne podstawy metodyczne obliczania efektów ekonomicznych w za-

kresie zagadnień zbliżonych lub identycznych (wynalazek bardzo często pokrywa się w całości lub częściowo z rozwiązaniem badawczym), które na pewno leżą w tym samym obszarze postępu technicznego. Wydaje się, że między tymi dwoma układami zasad obliczania efektów ekonomicznych powinna obowiązywać daleko posunięta zbieżność. Brak odpowiednich powiązań przepisów prawa wynalazczego z przepisami o umowach o prace badawczo-rozwojowe i wdrożeniowe powoduje kontrowersje i trudności zarówno w jednostkach prowadzących badania przy korzystaniu w swoich opracowaniach ze zgłoszonych i przyjętych do stosowania projektów wynalazczych, jak i w jednostkach wdrażających te rozwiązania, partycypujących w tworzonej funduszu efektów wdrożeniowych (w formie nagród).

W przemyśle rafineryjnym i petrochemicznym charakteryzującym się wysokim stopniem sprzężenia produkcji, odrębnym problemem jest eliminowanie z ustalonego efektu ekonomicznego danego wdrożenia tych efektów ekonomicznych, które powstały dzięki działaniu innych czynników aniżeli wdrożona praca badawcza (wszystkich innych przyczyn wpływających na efekt, nie związanych z daną innowacją oraz tych, które wynikają z innych wdrożeń prac badawczych i zastosowanych wniosków racjonalizatorskich). Podobne trudności ze względu na specyficzne warunki produkcji w analizowanej branży sprawia stosowanie zasady porównywalności efektów ekonomicznych, obowiązującej zarówno w przypadku wzrostu efektów jak i ich obniżenia na skutek zmian cen zbytu wyrobów, materiałów i usług, stawek płac itp. Określenie wyniku (kosztu) bazowego jest szczególnie trudne zwłaszcza, jeśli się zważy fakt występowania — w warunkach tak wysokiej kooperacji produkcji — dużych zmian w warunkach pracy poszczególnych instalacji (zbyt wielka zmienność we wsadach i uzyskach), powodujących gwałtowne różnice w wynikach poszczególnych okresów.

Odrębnym zagadnieniem — godzącym w istotę funduszu efektów wdrożeniowych jest problematyka cen. Wiadomo, że ceny jako narzędzie rachunku efektów, pozwalają określić w ka-

tegoriach towarowo-pieniężnych wielkość uzyskanych efektów oszczędnościowych i użytkowych.

Obecny system i relacje cen obarczone są licznymi i poważnymi wadami, co sprawia, iż nie spełniają one warunków wymaganych przez rachunek efektywności ekonomicznej. Ceny w przemyśle rafineryjnym i petrochemicznym zostały oderwane zarówno od społecznych kosztów produkcji, jak i od relacji cen na rynkach międzynarodowych (cen uzyskiwanych w eksporcie, placonych w imporcie lub alternatywnego importu i eksportu). Ponadto pozostają na ogół bierne w kształtowaniu się relacji podaży-popytowych. Wskutek tych wad ceny stały się parametrami nieprawdziwymi, powodującymi bardzo duże i przypadkowe zróżnicowanie rentowności brutto poszczególnych wyrobów. Stan taki w poważnym stopniu rzutuje na prawidłowość ustalonych rozmiarów efektów ekonomicznych wdrożonych prac badawczo-rozwojowych. Dość często bowiem, jak wskazywały przeprowadzone badania, wyliczone — zgodnie z branżową metodyką — efekty były nie tyle rezultatem samego rozwiązania technicznego, ile istniejących nieprawidłowości w systemie cen i konstrukcji podatku obrotowego.

Przedstawione w niniejszym opracowaniu rozważania nie pretendują do pełnej oceny wszystkich aspektów związanych z funkcjonowaniem funduszu efektów wdrożeniowych. Mają jedynie na celu uwypuklenie zalet i wad tego funduszu i praktycznych jego skutków. Warto jednak z całym naciskiem podkreślić, że skuteczność i celowość tego bodźca wiąże się z określonymi warunkami jakie w danym okresie stwarza dla wdrożeń, mechanizm funkcjonowania gospodarki. W sytuacji kiedy postęp techniczny stanie się faktycznie ważnym czynnikiem dynamizującym rozwój gospodarczy, a jego stosowanie okaże się nieodzowne dla zapewnienia prawidłowego rozwoju organizacji gospodarczej — nie będzie uzasadnienia dla stosowania tego rodzaju bodźców. Wówczas podstawowe funkcje stymulacyjne powinien spełniać system funkcjonowania gospodarki (np. w przypadku zwiększenia samodzielności przedsiębiorstw i przyjęcia zasady samofinansowania).

PRZYPISY

- 1) Por. Zarządzenie nr 118 Prezesa Rady Ministrów z dn. 27.12.1979 r. w sprawie ramowych warunków prowadzenia eksperymentów gospodarczych w zakresie współpracy placówek badawczo-rozwojowych z przedsiębiorstwami w oparciu o zasadę partycypowania w efektach wdrożeniowych (nie publikowane).
- 2) Por. Uchwała nr 53 Rady Ministrów z dn. 27.04.1970 r. w sprawie gospodarki finansowej jednostek badawczych (Monitor Polski 1970, nr 15, poz. 124).
- 3) Por. Uchwała nr 21 Rady Ministrów z dn. 27.01.1972 r. w sprawie gospodarki finansowej jednostek badawczych (Monitor Polski 1972, nr 9, poz. 59).
- 4) Por. Uchwała Rady Ministrów nr 289 z dn. 21.12.1973 r. w sprawie zasad finansowania prac badawczych i wdrożeniowych oraz gospodarki finansowej jednostek badawczych i szkół wyższych (Monitor Polski 1974, nr 2, poz. 9).
- 5) Por. S. Kasprzyk, O systemie materialnego stymulowania wdrożeń wyników prac badawczych, «Przegląd Organizacji» 1977, nr 8.
- 6) Por. K. Poznański, Stosunki między organizacjami badawczymi i przedsiębiorstwami. Referat na konferencję. Łódź, 27.06.1978, s. 2.
- 7) Por. S. Madej, Ewolucja zmian w systemie funduszu efektów wdrożeniowych. «Zeszyty Naukowe» AE w Katowicach, 1976, nr 4, s. 85—86.
- 8) S. Madej, op., cit., s. 85.
- 9) Tamże.
- 10) Por. Załącznik do zarządzenia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dn. 20.03.1973 r. w sprawie zasad obliczania efektów stanowiących podstawę do ustalenia wysokości wynagrodzeń za pracownicze projekty wynalazcze (Monitor Polski 1973, nr 16, poz. 98).